

Betreft: Woonvoorziening Senioren gemeente Waddinxveen

Datum: 03-03-2020

Geacht college,

In 2017 is de Woonvisie vastgesteld door de gemeenteraad. De PAR heeft daar destijds advies over uitgebracht. Een van de adviezen betrof een evaluatie na 1,5 jaar. Daarbij geeft u in het betreffende raadsvoorstel aan dat de ontwikkelingen jaarlijks gevolgd zullen worden.

Nu drie jaar later is het van belang nader op de woonvisie in te gaan en dan met name de focus te richten op de huisvesting van ouderen.

We doen dit aan de hand van dit ongevraagde advies over dit onderwerp. Een werkgroep van de PAR heeft hier recentelijk contact over gehad met beleidsmedewerkers van de gemeente.

Zoals te doen gebruikelijk zult u enige adviespunten kunnen lezen, maar verder hebben we ook enige vragen gesteld. Behoudens de opmerkingen over onze adviezen ontvangen wij ook graag schriftelijk de antwoorden op de gestelde vragen.

Waddinxveen groeit

Het aantal inwoners in Waddinxveen is met 2.360 inwoners toegenomen (afgerond is dat 8,9%): van 26.640 in 2000 tot 29.000 in (januari) 2020. Die groei zet door waarbij de verwachting is dat het aantal inwoners de 30.000 overschreden zal hebben in 2025.

Dat is mooi voor ons dorp en een fijne gedachte voor u als bestuur van deze gemeente.

Wat met deze groei gepaard gaat is echter de vergrijzing. Deze kent landelijk een stijging en zal aan de gemeente Waddinxveen niet voorbijgaan.

Ruim 20% van de Waddinxveens bevolking is op dit moment 65 jaar of ouder en de verwachting is dat dit de komende jaren alleen maar verder zal toenemen.

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Totaal	29.000	30.600	31.700	32.500	33.000	33.400	33.700
Groei		5,54%	3,61%	2,53%	1,54%	1,22%	0,90%
0 tot 20 jaar	6.700	6.800	7.100	7.200	7.300	7.300	7.200
Groei		1,52%	4,48%	1,43%	1,41%	0,00%	-1,39%
20 tot 65 jaar	16.400	17.000	17.100	17.000	17.000	17.400	17.600
Groei		3,68%	0,59%	-0,59%	0,00%	2,37%	1,16%
65 jaar of ouder	5.900	6.800	7.600	8.300	8.700	8.800	9.000
Groei		15,52%	11,94%	9,33%	4,88%	1,16%	2,30%
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Totaal	29.000	30.600	31.700	32.500	33.000	33.400	33.700
0 tot 20 jaar	6.700	6.800	7.100	7.200	7.300	7.300	7.200
Aandeel van totaal	23,1%	22,2%	22,4%	22,2%	22,1%	21,9%	21,4%
20 tot 65 jaar	16.400	17.000	17.100	17.000	17.000	17.400	17.600
Aandeel van totaal	56,6%	55,6%	53,9%	52,3%	51,5%	52,1%	52,2%
65 jaar of ouder	5.900	6.800	7.600	8.300	8.700	8.800	9.000
Aandeel van totaal	20,3%	22,2%	24,0%	25,5%	26,4%	26,3%	26,7%
Bron CBS Statline							
Gewijzigd op: 10 september 2019							

In bovenstaand overzicht zien we de ontwikkeling van de inwoners van Waddinxveen, gemaakt door CBS Statline (Gewijzigd op: 10 september 2019).

Advies 27: Woonvoorziening Senioren gemeente Waddinxveen

Op basis van de CBS-cijfers van 1 Januari 2020 kom je dan op het volgende:

Het percentage van het aantal senioren van 65 jaar en ouder in Waddinxveen is op dit moment 20,3% .

De verwachting is dat dit percentage in 2025 gegroeid is tot ruim 22% en in 2030 de 24% bereikt zal hebben.

Het CBS geeft aan dat de “Grijze druk” (de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van het aantal personen tussen de 20 en 65 jaar) de komende jaren de volgende stijgende tendens zal laten zien:

In Nederland:

- In 2019 : 32,6%
- In 2020 : 33,2%
- In 2025 : 37,1%
- In 2030 : 42,2%
- In 2035 : 47,0%
- In 2040 : 49,8%
- In 2045 : 49,5%
- In 2050 : 48,6%

Voor Waddinxveen betekent dat:

- In 2019 : 35,9%
- In 2020 : 36,0%
- In 2025 : 40,0%
- In 2030 : 44,4%
- In 2035 : 48,8%
- In 2040 : 51,2%
- In 2045 : 50,6%
- In 2050 : 51,1%

Allemaal cijfers die ongetwijfeld bij u bekend zullen zijn.

Maar wat is het punt waar het voor de PAR nu om draait en aanleiding is om dit advies aan u te richten?

De zorg van de PAR is dat er voor deze grote groep ouderen geen of onvoldoende passende (en ook betaalbare) woonruimte beschikbaar is. Nu niet en in de toekomst niet.

Waar baseert de PAR zich op?

Uit signalen die zij vanuit haar achterban krijgt. Met name de Seniorenraad en VAC komen regelmatig gevallen tegen waarbij senioren óf langer thuis willen blijven wonen óf willen verhuizen naar een nultredenwoning maar dat niet kunnen omdat er niets beschikbaar is.

Eén op de zes ouderen wil langer thuisblijven wonen mits er voorzieningen in huis worden aangebracht om dat mogelijk te maken.

Op dit moment zet de gemeente zich ervoor in om dit te stimuleren. Door het geven van voorlichting legt u uit welke mogelijkheden er zijn, welke wegen er bewandeld moeten worden om hiervoor in aanmerking te komen en wat de gemeente daarin kan betekenen.

Advies 27: Woonvoorziening Senioren gemeente Waddinxveen

Om het uiteindelijk mogelijk te maken dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen moeten er voorzieningen in huis aangebracht worden en om dat te financieren zal er in veel gevallen een beroep gedaan worden op het budget binnen de WMO. De PAR gaat ervan uit dat deze voorzieningen, ondanks de druk op het budget, beschikbaar zullen blijven

In de Woonvisie 2018 – 2022 verwoordt u het op pagina 12 als volgt:

De groep ouderen is divers, zowel qua leeftijd, inkomen als woningvraag. De grootste groep wil zo lang mogelijk in de huidige woning blijven wonen. Veel ouderen vinden het moeilijk om na te denken over verhuizen. Ouderen geven in onderzoeken aan te willen verhuizen, maar doen dat in de praktijk niet of nauwelijks. De nieuwe woning is vaak kleiner en duurder dan de huidige. Bovendien kan de senior nog lang in een ongelijkvloerse woning 'uit de voeten'. Met de financiële scheiding van wonen en zorg moet er binnen de bestaande voorraad meer aandacht komen om zorg ook in de bestaande woningen mogelijk te maken (18). We hebben in beeld gebracht welke woningen geschikt zijn om langer thuis te blijven (19). In totaal zijn circa 2500 woningen (400 een-gezinshuurwoningen en 2100 eengezinskoopwoningen) potentieel geschikt, oftewel 22% van de gehele woningvoorraad en 35% van het totale aantal eengezinswoningen. Dat wil zeggen dat deze woningen met eenvoudige middelen geschikt te maken zijn zodat iemand die een rollator gebruikt kan blijven wonen in die woning.

Om aanpassing van de bestaande voorraad te bewerkstelligen zetten wij in op bewustwording. Hierbij willen we het besef over de veranderingen rondom wonen en zorg bij de inwoners vergroten. We zetten samen met onze (keten)partners in op het aanpassen van bestaande woningen naar meer levensloopbestendigheid, brandveiligheid, inbraakveiligheid, valpreventie en mantelzorg bewoning.

De PAR is benieuwd in hoeverre u deze ambitie inmiddels heeft waar kunnen maken.

Intussen is in Waddinxveen de Blijverslening ingevoerd. Mensen die hun woning willen aanpassen om er met het ouder worden in te kunnen blijven wonen kunnen eventueel bij de gemeente een lening afsluiten.

Advies 1: *De PAR adviseert u inzichtelijk te maken in hoeverre woningen levensloopbestendig gemaakt zijn en in hoeverre er gebruik is gemaakt van de Blijverslening.*

Wanneer er daarnaast ook woningen beschikbaar komen die al geschikt zijn om langer in te blijven wonen zal er een doorstroming plaatsvinden waardoor er woningen voor anderen beschikbaar komen.

De groep die graag wil verhuizen blijft substantieel groot en voor hen wringt met name de schoen het meest.

Wanneer wij de Woonvisie 2018 – 2022 erop naslaan dan merken we op dat bij Pijler 1: “Betaalbaarheid en beschikbaarheid” diverse bevolkingsgroepen worden genoemd: Lage inkomens, middeninkomens en starters, Jongeren tot 23 jaar, Gezinnen met kinderen en veertigers, Kleine huishoudens, Arbeidsmigranten, Statushouders en Woonwagengewoners maar niét de groep Senioren/ Ouderen.

Met name voor deze groep is het belangrijk dat er voldoende betaalbare geschikte woningen, in de huur- en in de koopsector, voor ouderen beschikbaar zijn en moet toevoeging van dergelijke woningen aan de woonvoorraad gestimuleerd worden.

Advies 27: Woonvoorziening Senioren gemeente Waddinxveen

Bij Pijler 2: “Wonen, zorg en welzijn” merken we op dat de gemeente cijfermatig bekend is met de ontwikkeling die op haar afkomt namelijk dat de groep ouderen het sterkst groeit maar er wordt niet ingezoomd op dat deel van deze groep die bereid is te verhuizen naar bijvoorbeeld een nultredenwoning als die beschikbaar is. Er liggen namelijk onvoldoende concrete plannen om met name woningen te bouwen die voor deze doelgroep geschikt is.

In de Woonvisie 2012 – 2017 was dat anders. Daar werden de Senioren als specifieke groep genoemd en er werd onderkend dat er specifieke woningen beschikbaar moesten komen in de buurt van voorzieningen en winkels. Daar sprak de gemeente de ambitie uit om zich hiervoor in te zetten. Of daar uiteindelijk wat uitgekomen is, is een tweede.

In de Woonvisie 2012 – 2017 heeft u uw ambitie als volgt verwoord:

De woningvraag van ouderen richt zich meer dan gemiddeld op gelijkvloerse woningen, liefst in de wijk dicht bij voorzieningen/winkels. Wat men te besteden heeft varieert enorm. Het aanbieden van grote gelijkvloerse appartementen cq bungalows met veel comfort is van belang. Met name de kiezers richten zich hierop. Maar ook het aanbieden van betaalbare gelijkvloerse woningen in de wijken is belangrijk. Dit kan de blijvers verleiden en een deel van de moeters bedienen.

Door het aanbieden van voldoende geschikte woningen voor ouderen komt een doorstroming op gang doordat zij relatief vaak een grondgebonden betaalbare woning achterlaten. Afhankelijk van prijs en grootte zijn deze interessant voor starters en/of gezinnen met kinderen.

De Woonvisie 2018 – 2022 eindigt als volgt:

Volgens het prognosemodel Fortuna van Abf Research neemt de vraag naar geschikte woningen voor ouderen toe. Voor Waddinxveen gaat het om in totaal 160 nultredenwoningen in de periode 2018-2022. Voor deze woningen zetten we in op rolstoeltoe- en doorgankelijk. Er zijn ook extra woningen nodig voor ‘verzorgd wonen’, waarbij 24 uren zorg op afroep wordt geleverd. Feitelijk gaat het hier ook om geschikt wonen, maar dan aangevuld met enkele gemeenschappelijke voorzieningen. Voor verzorgd wonen gaat het om in totaal 75-90 woningen in Waddinxveen voor de periode 2018-2022. Ook deze woningen willen we rolstoeltoe- en doorgankelijk realiseren, zoveel mogelijk in de buurt van voorzieningen.

De wil is op papier aanwezig maar ondanks dat maakt de PAR zich grote zorgen over de realisatie van de doelstelling die de gemeente in de beide Woonvisies heeft verwoord.

In het PAR advies op de huisvestingsverordening in 2019 houden wij een pleidooi om apart aandacht te besteden aan de huisvesting van ouderen en het begrip seniorenwoning weer in te voeren. In uw reactie volstaat u met de mededeling dat de corporaties seniorenwoningen als zodanig kunnen labelen en daarmee met voorrang bestemd blijven voor senioren.

De PAR heeft hierover de volgende vragen:

Vraag 1: *In hoeverre is dat de afgelopen periode daadwerkelijk gebeurd?*

Vraag 2: *Is dit succesvol?*

Vraag 3: *Hoe staat het met de invulling van projecten of mogelijkheden voor de groep senioren die geen gebruik kunnen maken van een huurwoning?*

De gemeente zet in op Participatie

Wanneer we dat projecteren op het onderwerp: Woonvoorziening voor senioren dan kunnen we er niet aan voorbijgaan dat er diverse initiatieven door de bevolking worden geïnitieerd die bijdragen aan oplossingen omtrent de geschetste problematiek.

Initiatieven van organisaties als het VAC en CPO De Vrijheid worden echter op z'n zachtst gezegd niet door de gemeente omarmd. Terwijl er landelijk voldoende voorbeelden zijn van gemeentes waar dat wél lukt,

Hierbij valt te denken aan:

- **Knarrenhof:** Gerealiseerd of in ontwikkeling in een 30 tal gemeenten waaronder Alphen ad Rijn en Gouda. In een Knarrenhof wonen jonge en oudere ouderen in een hofjesachtige setting bij elkaar. Zij bieden elkaar steun indien nodig. Dit idee past geheel in de uitgangspunten van het Beleidskader Sociaal Domein waarin uitgegaan wordt van een zo groot mogelijke zelfredzaamheid. In ons advies over de Woonvisie houden wij een pleidooi voor experimenten met andere woonvormen. In uw reactie geeft u aan dat er ruimte is om te experimenteren met bijzondere woonvormen.
- **Futurahuis** in
 - Oudewater
 - Waalwijk
 - Nieuwveen
 - Oud-Beijerland
 - Den Bosch
 - Boskoop
 - Someren
- **RIETVELD:** Alphen aan den Rijn. Wonen met dementie zoals thuis
- **ApparterrA** in Katwijk en Rijnsburg

Kortom: er zijn voldoende voorbeelden die ook in de gemeente Waddinxveen toepasbaar zijn mits de gemeente open staat voor initiatieven en de ruimte en mogelijkheden biedt deze verder te ontwikkelen en te realiseren.

Als gemeente staat u er niet alleen voor.

Vanuit de Rijksoverheid worden initiatieven ontwikkeld om u te helpen oplossingen te bedenken en te ontwikkelen om ervoor te zorgen dat senioren duurzaam zelfstandig kunnen blijven wonen.

Zo zijn de volgende initiatieven ontwikkeld:

➤ **Taskforce Wonen en Zorg**

De landelijke overheid onderkent het probleem wat op ons afkomt en heeft een "taskforce" opgericht van overheden en organisaties die huisvesting en hulp voor ouderen beter op elkaar gaat afstemmen.

De nieuwe 'Taskforce Wonen en Zorg' bestaat uit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de koepel van woningcorporaties, de werkgevers in de zorg en de ministeries van Volksgezondheid en van Binnenlandse Zaken. Ze gaan samenwerken om de problemen op het gebied van zorg en wonen voor de snelgroeiende groep ouderen aan te pakken. De taskforce wil bereiken dat in de nabije toekomst ouderen de benodigde zorg krijgen in een voor hen passende woning. Juist aan woonvormen waarin ouderen adequate zorg kunnen krijgen, is volgens de partijen veel behoefte.

Advies 27: Woonvoorziening Senioren gemeente Waddinxveen

De doelen die zijn opgesteld hebben zijn de volgende:

- In 2020 moeten alle gemeenten en partners samen de opgave in beeld brengen;
- In 2021 moeten alle gemeenten (prestatie) afspraken wonen en zorg tussen gemeenten, corporaties, zorgaanbieders en andere lokale partijen maken.

Wat gaat de Taskforce doen?

De Taskforce wil beweging tot stand brengen en vervult daarbij de rol van aanjager, verbinder en probleemoplosser. Taskforce wil partners op lokaal niveau aan tafel te krijgen en tot actie aan zetten. En helpt om problemen op te lossen die het realiseren van projecten in de weg staan bijvoorbeeld op het gebied van financiën en regelgeving.

In januari 2020 presenteerde de Taskforce zijn werkplan.

Om financieel te steunen is het volgende initiatief ontwikkeld:

➤ Stimuleringsregeling

In april 2019 heeft het kabinet bekend gemaakt dat zij een stimuleringsregeling opent waarbij het voor particulieren en sociale ondernemers eenvoudiger wordt kleinschalige woonvormen voor ouderen te financieren. Als onderdeel van de regeling ondertekende minister De Jonge (VWS) met een aantal banken (ABN AMRO, Rabobank, ING en de Triodos bank) een overeenkomst waarbij het Rijk garant gaat staan voor delen van de financiering van dergelijke initiatieven.

Naast geld is ook fysieke ruimte nodig. Minister de Jonge: “Dat is hard nodig, want de vraag naar deze woonvormen zal als gevolg van de vergrijzing alleen maar toenemen. Gemeenten en provincies moeten anticiperen op die toekomst. Niet alleen vanwege hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om in deze groeiende behoefte te voorzien, maar ook omdat het een wezenlijke bijdrage levert aan de toekomst van de zorg in Nederland, waarin de vraag naar zorg toeneemt en de arbeidsmarkt krimpt.”

De stimuleringsregeling bestaat uit:

- een subsidie voor de initiatieffase van projecten, waarin de haalbaarheid van het project getoetst kan worden.
- borgstelling door de overheid voor leningen van banken voor onder meer de planontwikkeling en de investeringskosten.

Hierover heeft de PAR de volgende vraag:

Vraag 4: *Is het zo dat u als gemeente beperkingen ondervindt bij de totstandkoming van nieuwe woonvormen?*

Daar willen wij als PAR en de VAC heel graag in meedenken. Een aantal mogelijk woonvormen zijn in dit stuk al benoemd.

In de publicatie communiceert de overheid het als volgt: *“Het kabinet wil de ontwikkeling van nieuwe vormen van wonen en zorg voor ouderen bevorderen. In de praktijk komen nieuwe initiatieven van bewonersinitiatieven en sociale ondernemers vaak moeilijk van de grond, omdat de financiering lastig rond is te krijgen. Daarom stelt het kabinet dit voorjaar een stimuleringsregeling hiervoor open. Deze regeling is erop gericht nieuwe wooninitiatieven te helpen bij de financiering met een garantiestelling of lening”*

➤ **Commissie Zorg thuiswonende ouderen**

Op 14 november 2018 heeft het kabinet voornoemde commissie ingesteld met de opdracht advies uit te brengen over wat er nodig is om de zorg voor thuiswonende ouderen ook in de toekomst op peil te houden. Op 15 januari 2020 heeft de commissie onder voorzitterschap van Wouter Bos het advies uitgebracht onder de titel: 'Oud en zelfstandig in 2030. Een reisadvies'.

Het advies is in drie kernpunten samen te vatten:

- **Ga (ver)bouwen!**

De fysieke woonomgeving is voor ouderen cruciaal om zelfstandig te kunnen (blijven) wonen en zo min mogelijk afhankelijk te worden van zorg. Nieuwe woonvormen, tussen het aloude eigen huis en verpleeghuis in, kunnen een oplossing bieden. Maar te midden van alle problemen op de woningmarkt wordt er ook voor ouderen veel te weinig gebouwd en verbouwd. Met als gevolg niet alleen een suboptimaal woningaanbod voor ouderen, maar ook een belemmering van de doorstroming op de woningmarkt.

- **Ga digitaal!**

Ook ouderen zelf zullen veel meer gebruik moeten maken van digitale technologieën, om hun dagelijks leven makkelijker en aangenamer te maken. Grootschalig gebruik kan leiden tot meer eigen regie, een hogere kwaliteit van leven en een doelmatiger inzet van schaarse zorgverleners. Het is een van de weinige oplossingsrichtingen die kan leiden tot een grotere intensiteit en hogere kwaliteit van zorg zónder inzet van meer arbeidskrachten en zonder de daaruit voortvloeiende verergering van het probleem van de betaalbaarheid en organiseerbaarheid van de zorg.

- **Werk samen!**

Maar ook als het lukt om voor genoeg geschikte woningen te zorgen en het normaal wordt om digitaal te leven en te zorgen, zullen er veel ouderen zijn die persoonlijke professionele zorg en ondersteuning nodig hebben. Daarop richt zich ons derde belangrijke advies: werk samen! We zullen de komende decennia in de zorg voor ouderen moeten woekeren met schaarse middelen, zowel wat betreft de financiën als minstens zozeer de mensen. Gegeven die krapte is lokale en regionale samenwerking, teneinde schaarse middelen doelmatig te kunnen inzetten, belangrijker dan keuzevrijheid en concurrentie.

Bent u op de hoogte van bovenstaande initiatieven vanuit de Rijksoverheid?

- Er van uit gaande dat dit het geval is vraagt de PAR zich af in hoeverre u van deze mogelijkheden gebruik maakt.

Wat is nu de zorg van de PAR?

- Dat er voor de grote groep ouderen geen of onvoldoende passende woonruimte beschikbaar is. Nu en in de toekomst.

Waar baseert de PAR zich op?

Uit signalen die zij vanuit haar achterban krijgt. Met name de Seniorenraad en VAC

Ten aanzien van het langer thuis willen blijven wonen zal er een beroep worden gedaan op de financiële mogelijkheden binnen de WMO.

Advies 27: Woonvoorziening Senioren gemeente Waddinxveen

- De PAR maakt zich zorgen dat door de financiële druk die op de gemeente rust dit in het nauw zal komen.

De PAR adviseert het volgende:

Advies 2: *Formuleer visie en beleid die ertoe leiden dat er nu en in de toekomst voorzieningen worden getroffen die het voor deze groep inwoners mogelijk maakt langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.*

Advies 3: *Onderzoek de mogelijkheden in Waddinxveen naar ruimte voor nieuwe woonvormen.*

Advies 4: *Vraag ondersteuning van het rijk aan uit o.a. de Stimuleringsregeling.*

Advies 5: *Stimuleer initiatieven om de nieuwe vormen daadwerkelijk mogelijk te maken.*

Dit advies is tot stand gekomen vanuit een werkgroep die voor dit onderwerp geformeerd is met vertegenwoordigers uit de PAR, VAC en Seniorenraad.

Wij vertrouwen u met het bovenstaande van advies te hebben voorzien en zijn gaarne bereid tot nader overleg.

Hoogachtend,

Aad van Holsteijn, Voorzitter PAR
www.par-waddinxveen.nl